

48. V. Simeon, *Termodinamika*, Školska knjiga, Zagreb, 1980. (Simeon, 1980.)
49. R. Budin, A. Mihalić, *Osnove tehničke termodinamike*, Školska knjiga, Zagreb, 1990. (Budin, 1990.)
50. E. C. Potter, *Elektrokemija, osnove i primjena* (prijevod: B. Lovreček, K. Moslavac, V. Jendrašić), Školska knjiga, Zagreb, 1968. (Potter, 1968.)
51. I. Piljac, *Elektroanalitičke metode*, RMC, Zagreb, 1995. (Piljac, 1995.)
52. I. Piljac, *Senzori fizikalnih veličina i elektroanalitičke metode*, Media Print, Zagreb, 2010. (Piljac, 2010.)
53. S. H. Pine, *Organska kemija* (prijevod I. Bregovec, V. Rapić), Školska knjiga, Zagreb, 1994.
54. H. Vančik, *Temelji organske kemije*, TIVA, Tiskara Varaždin, Varaždin, 2012.
55. J. Božičević, *Temelji automatike 2*, 7. izd., Školska knjiga, 1990. (Božičević, 1990.)
56. H. Iveković, B. Kunst, S. Ivić, *Desalinacija*, HAZU, Zagreb, 1995. (Iveković i sur., 1995.)
57. Z. Gomzi, *Kemijski reaktori*, HINUS, Zagreb, 1998. (Gomzi, 1998.)
58. M. Hraste, *Mehaničko procesno inženjerstvo*, 2. izd., HINUS, Zagreb, 2003. (Hraste, 2003.)
59. Š. Cerjan-Stefanović, V. Drevenkar, B. Jurišić, M. Medić-Šarić, M. Petrović, N. Šegudović, V. Švob, S. Turina, *Kromatografsko nazivlje* (prijevod IUPAC-ovih preporuka iz 1993. i 1997.), HINUS i Sekcija za kromatografiju HDKI, Zagreb, 1999. (Cerjan i sur., 1999.)
60. H. Günzler, H.-U. Gremlich, *Uvod u infracrvenu spektroskopiju* (prijevod Z. Meić, G. Baranović), Školska knjiga, Zagreb, 2006. (Günzler, 2006.)
61. F. Tučan, *Opća mineralogija*, Državna štamparija Kraljevine SHS, Beograd, 1928. (Tučan, 1928.)
62. L. Hudeček, M. Mihaljević, *Hrvatski terminološki priručnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2009.

iz naših knjižnica

Uređuje: Danko Škare

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, knjižnica mjeseca u Europskoj knjižnici

R. Petrušić* i B. Šalamon-Cindori**

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatske bratske zajednice 4, 10 000 Zagreb

Uvod

U povodu pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu odabrana je kao knjižnica mjeseca u zajednici Europske knjižnice, koja obuhvaća 48 nacionalnih i brojne europske znanstvene knjižnice. **Europska knjižnica (The European Library)** besplatna je online usluga utemeljena 2005. godine, kada joj se među prvim knjižnicama pridružila i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, radi objedinjavanja zbirke i kataloga europskih nacionalnih i znanstvenih knjižnica, odnosno stvaranja skupnoga kataloga europske kulturne baštine, kao i pronalaženja i dohvaćanja više od 200 milijuna izvora te pružanja pristupa digitaliziranoj građi iz fondova knjižnica zemalja članica.

Europska knjižnica: riznica za znanstvenike i knjižnice

Internet obiluje raznovrsnim podatcima, međutim velik broj njih neuporabljiv je za znanstvenike, koji se u pripremi svojih radova

moraju služiti vjerodostojnim izvorima čije je podrijetlo moguće provjeriti. Također istraživanja pokazuju kako znanstvenici najviše cijene jednostavan i učinkovit pristup digitalnim izvorima.

U isto se vrijeme knjižnice suočavaju s izazovima digitalnoga doba te primjenom suvremene tehnologije pronalaze najbolje načine predstavljanja svojih zbirki što većem broju korisnika kao i ekonomičnu obradu i razmjenu podataka.

Europska knjižnica (The European Library, TEL),¹ online je usluga koja je od svojega pokretanja 2005. godine ubrzo postala jedan od najpouzdanijih načina pronalaženja i dohvaćanja više od 200 milijuna izvora. Virtualne police Europske knjižnice sadržavaju sve bibliografske zapise Europe u njezinu središnjem katalogu. Tu je također dostupno gotovo 24 milijuna stranica cjelovitoga teksta, uključujući 600 000 knjiga i elektroničkih znanstvenih radova te 10 milijuna digitalnih objekata. Znanstvenici mogu pristupiti uistinu širokomu rasponu izvora, od velikih zbirki koje je digitalizirao Google do goleme količine tzv. "sive literature", a izvori uključuju članke objavljene u različitim časopisima, patente, različita službena izvješća i ostalu tiskanu građu koja se često previđa

* Renata Petrušić, e-pošta: rpetrusic@nsk.hr

** Breza Šalamon-Cindori, e-pošta: bsalamon-cindori@nsk.hr

¹ The European Library – TEL. URL: <http://www.theeuropeanlibrary.org> (4. 7. 2013.).

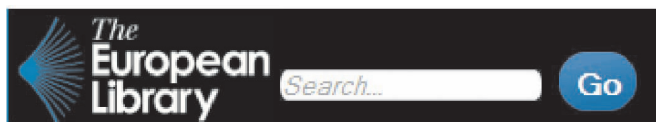
pri prikupljanju građe uobičajenijim kanalima, kao i slike, karte, videozapise i ostale objekte.

Ova baza podataka jedinstvena je ne samo po svojoj veličini i rasponu već i po svojem izvornom podrijetlu – svaku su jedinicu građe dostupnu na internetskim stranicama Europske knjižnice katalogizirale i indeksirale nacionalne i vodeće znanstvene knjižnice Europe u kojima se čuvaju izvorni primjerci tih jedinica.

Portal Europske knjižnice svojim korisnicima, a posebno znanstvenicima, omogućuje jednostavno istraživanje i uspoređivanje sadržaja iz različitih knjižnica. S druge strane, sadržaji knjižnica članica na portalu Europske knjižnice šire su dostupni i obogaćeni brojnim alatima. Alati za pronalaženje, dijeljenje i analizu zapisa obuhvaćaju:

- pretraživanje cjelovitih tekstova
- uvid u izvorne metapodatke
- razvrstavanje prema sustavu predmetnih odrednica CERIF koji omogućuje pretraživanje cjelokupnog korpusa povezanog zajedničkim temama ili vremenskim razdobljima
- vremenske crte koje pokazuju učestalost pojavljivanja određenog pojma pretraživanja
- aplikacijsko programsko sučelje (API) koje omogućuje analizu i prikaz sadržaja i izvan portala Europske knjižnice, čime se znanstvenicima omogućuje preuzimanje i pohranjivanje sadržaja radi daljnega istraživanja te pronalaženje novih načina uporabe sadržaja
- izravan izvoz zapisa u sustave za upravljanje bibliografskim bilješkama, od kojih se trenutačno najčešće upotrebljavaju *Mendeley* i *Zotero*.

Sve navedene mogućnosti povećavaju vidljivost i uporabljivost sadržaja dostupnih preko portala Europske knjižnice, osiguravajući knjižnicama najbolji način predstavljanja rezultata svojih ulaganja u digitalizaciju.

Slika 1 – Mini tražilica s logotipom Europske knjižnice

Knjižnicama u zajednici Europske knjižnice omogućena je i učinkovita obrada podataka koja se temelji na dobro razvijenom sustavu prikupljanja i prihvaćanja različitih formata zapisa, semantički obogaćenih (primjerice povezivanjem osobnih imena, mjesta i predmeta istraživanja) i pripremljenih za raspacavanje u različitim mrežama. Portal *Europeana*,² digitalna knjižnica, muzej i arhiv cjelokupne europske kulturne baštine, najvažnija je mreža koja preuzima podatke pripremljene u Europskoj knjižnici. Do kraja 2012. godine Europska knjižnica uspješno je obradila više od četiri milijuna digitalnih zapisa za *Europeanu*, što je činilo petinu svih zapisa pohranjenih u bazi podataka *Europeane*. Podatke iz sustava Europske knjižnice moći će upotrebljavati i *ARROW*,³ automatizirani sustav kojim se utvrđuje status autorskih prava objavljenih djela, s posebnim naglaskom na djela koja više nisu na tržištu te djela siročad, odnosno djela kojima se ne može utvrditi nositelj autorskih prava.

Europska knjižnica sudjeluje u različitim projektima Europske unije usmjerenima na najnovije tehničke dosege i kretanja u području istraživanja digitalnih sadržaja. Projekt *Knjižnice Europeane*

(*Europeana Libraries*)⁴ primjer je takvoga europskog projekta, u kojem se, tijekom 2011. i 2012. godine, Europska knjižnica udružila s najvažnijim knjižničarskim udrugama, CENL-om,⁵ LIBER-om⁶ i Zakladom *Europeana*,⁷ radi prikupljanja građe iz zbirke nacionalnih i znanstvenih knjižnica te povećanja njezine dostupnosti i izvan granica njihovih znanstvenih zajednica. Tako će pet milijuna objekata iz 19 nacionalnih i znanstvenih knjižnica, suradnica projekta, biti dostupno preko portala Europske knjižnice i *Europeane*.

Europeana oblak (*Europeana Cloud*)⁸ najnoviji je projekt u koji se uključila Europska knjižnica. Projekt, u kojem sudjeluje 35 suradnika, ima tri cilja: na portalu *Europeane* osigurati pristup do 2,4 milijuna novih zapisa metapodataka i pet milijuna digitalnih objekata europskih sveučilišta, knjižnica, nakladnika i drugih ustanova; izraditi infrastrukturu temeljenu na oblaku koja omogućuje ekonomičnu dostavu sadržaja i pohranu metapodataka za sve dionike diljem Europe; razviti digitalnu platformu s posebnim alatima i uslugama za akademsku zajednicu pod nazivom *Europeana istraživanje* (*Europeana Research*).⁹

Važno je istaknuti kako Europska knjižnica svojim članicama omogućuje sudjelovanje u različitim projektima Europske unije usmjerenima na najnovije tehničke dosege i kretanja u području digitalizacije te povezivanje sa srodnim stručnjacima širom Europe. Suradnja u brojnim projektima i sudjelovanje u različitim radnim grupama i konzorcijima, kao što su *DARIAH* i *CLARIN*, prigoda su za razmjenu vještina i alata koje razvija *Europska knjižnica* – obogaćivanje podataka, indeksiranje cjelovitih tekstova, povezivanje otvorenih podataka i drugo.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu knjižnica mjeseca

Tijekom 2013. godine *Europska knjižnica* počela je na poseban način predstavljati nacionalne knjižnice, njihovo blago i usluge. Dosad su kao knjižnice mjeseca među europskim knjižnicama bile predstavljene Nacionalna knjižnica Španjolske i Bavarska državna knjižnica. Odabirom Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu kao knjižnice mjeseca tijekom srpnja 2013. godine, ona se na poseban način predstavila na portalu Europske knjižnice i njezinim profilima na društvenim mrežama *Facebook*, *Twitter* i *LinkedIn*, predstavljajući svoje zbirke i najvrjedniju građu iz svojih fondova, dostupnu i u digitalnome obliku, kao i svoju povijest, zgrade u kojima je bila smještena i usluge koje danas pruža u tradicionalnome, ali i digitalnome obliku.

Tako je *Europska knjižnica* svojim korisnicima predstavila reprezentativna djela hrvatske kulturne baštine – *Misal po zakonu rimskoga dvora*, prvu hrvatsku tiskanu knjigu, *Vinodolski zakonik*, drugi po starosti slavenski pravni spomenik, glasovito djelo Fausta Vrančića *Machinae novae*, s 56 različitih izuma i tehničkih konstrukcija uz 49 bakroreza, povijesno-romantični ep *Osman* Ivana Gundulića, spjev *Judita* jednog od najprevođenijih hrvatskih knji-

⁴ Europeana Libraries. URL: <http://www.europeana-libraries.eu> (4. 7. 2013.).

⁵ Conference of European National Librarians – CENL. URL: <http://web3.nlib.ee/cenl/> (4. 7. 2013.).

⁶ Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – LIBER. URL: <http://www.libereurope.eu/> (4. 7. 2013.).

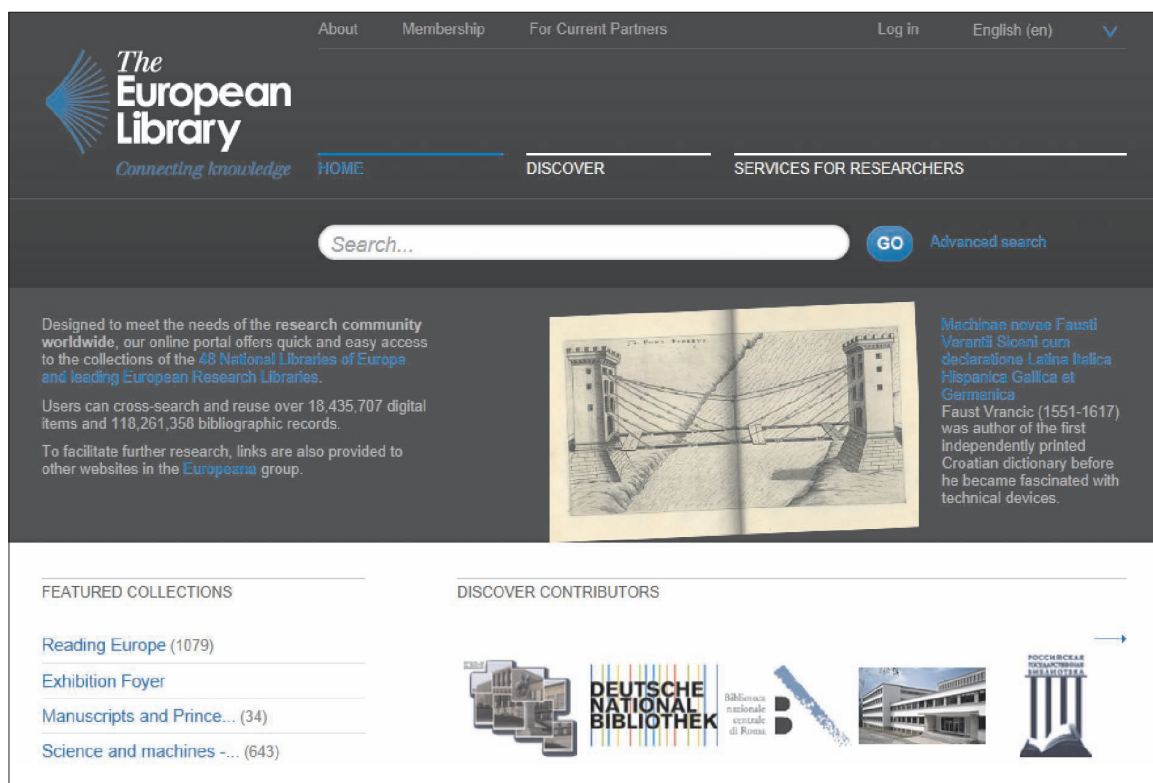
⁷ Europeana Foundation. URL: <http://www.pro.europeana.eu/about/foundation> (4. 7. 2013.).

⁸ Europeana Cloud. URL: <http://pro.europeana.eu/web/europeana-cloud/home> (4. 7. 2013.).

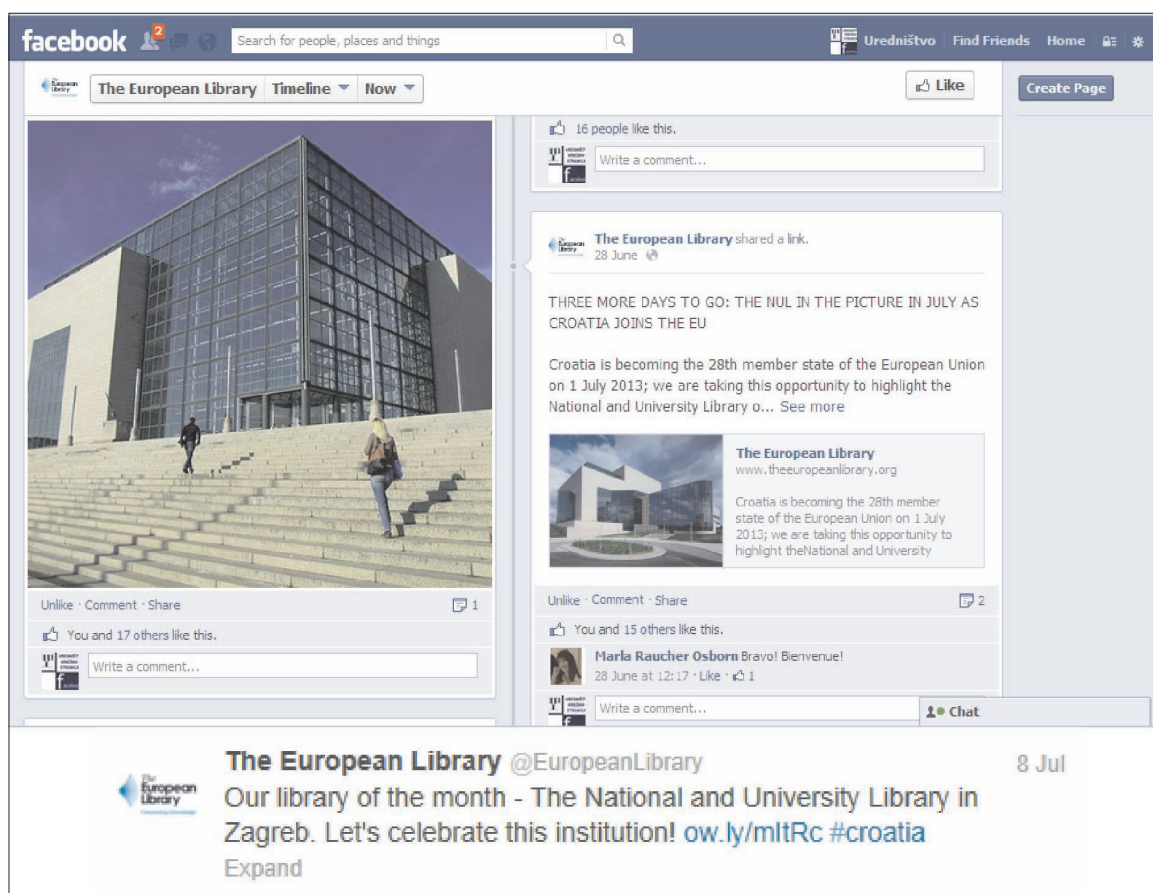
⁹ Europeana Research. Call for partners. URL: <http://www.libereurope.eu/news/europeana-research-call-for-partners> (4. 7. 2013.).

² Europeana. URL: <http://www.europeana.eu/> (4. 7. 2013.).

³ ARROW. URL: <http://www.arrow-net.eu> (4. 7. 2013.).

Slika 2 – Djelo *Machinae novae Fausta Vrančića* izdvojeno na portalu Europske knjižnice

Slika 3 – Predstavljanje NSK na profilima Europske knjižnice na društvenim mrežama Facebook i Twitter

Slika 4 – Predstavljanje Europske knjižnice na portalu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

ževnika Marka Marulića i druge bisere riznice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagreb. Uz najvrjedniju građu, predstavljene su i zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice dostupne preko portala Europske knjižnice – disertacije hrvatskih znanstvenika u *Digitalnome akademskom repozitoriju*¹⁰ i digitalna građa iz nacionalne internetske domene dostupna u *Hrvatskome arhivu weba*.¹¹

Doprinos Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu europskoj kulturnoj baštini

Tijekom svoje četiristoljetne povijesti Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu prikupila je gotovo 3 milijuna svezaka koji

svjedoče o identitetu hrvatskoga naroda i hrvatskoj kulturnoj baštini, među kojima se ističu djela znamenitih Hrvata čiji je dar i rad ostao zapažen izvan granica njihove domovine, širom Europe i svijeta.

Europska knjižnica već dugi niz godina podupire prikupljanje, obradu, zaštitu i trajnu pohranu cjelokupne europske kulturne baštine, zabilježene i sačuvane u nacionalnim knjižnicama. Njezin je rad omogućio razvoj i širenje novih knjižničnih tehnologija te pridonio ujedinjavanju ustanova koje ostvaruju zajedničke ciljeve, među kojima se posebno ističu dostupnost europske kulturne baštine u cijelome svijetu, sveobuhvatna zaštita, kao i promidžba svjetske tiskane i digitalne baštine.

Članstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u Europskoj knjižnici osiguralo je veću vidljivost i pristup katalozima, zbirkama i dragocjenostima Knjižnice, a svojim je predstavljanjem kao knjižnice mjeseca na poseban način ponovno istaknula njihovu važnost u europskoj znanstvenoj i kulturnoj baštini.

¹⁰ Digitalni akademski repozitorij. URL: <http://dar.nsk.hr/> (4. 7. 2013.).

¹¹ Hrvatski arhiv weba. URL: <http://haw.nsk.hr/> (4. 7. 2013.).